

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

*Нийгмийн даатгалын сангаас олгох
тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт
оруулах тухай хуулийн төслийн тухай*

Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, хөтөлбөрт тэтгэврийн хагас хуримтлалын тогтолцоонд хэсэгчлэн шилжих, бүх ахмад настанд суурь тэтгэвэр олгох, тэтгэврийн тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог сайн дурын нэмэлт даатгалын хэлбэрээр дэмжин, ахмад настан олон эх үүсвэр бүхий тэтгэврийн орлоготой байх нөхцөлийг бүрдүүлж, даатгуулагчийг илүү олон жил хөдөлмөрлөж, тасралтгүй шимтгэл төлөхийг урамшуулах, нийгмийн даатгалын тогтолцооны шинэчлэлийг хийх зорилтыг дэвшүүлсэн.

Эдгээр бодлого, зорилтыг хэрэгжүүлж, хүн амын насны бүтцийн өөрчлөлт, дундаж наслалтын өсөлтөөс үүдэлтэйгээр зайлшгүй өсөн нэмэгдэх тэтгэврийн зардлыг төр, иргэн, ажил олгогч санхүүгийн чадавхаа үндэслэн хамтран хариуцаж, ахмад настны амьжиргаанд хүрэлцэхүйц зохистой хэмжээний тэтгэвэр олгох тогтолцоог бүрдүүлэхээр зорьж байна.

Нийгмийн даатгалын шинэчлэлийг нийгэм, эдийн засгийн байдал, хүн амын насны бүтэц, дундаж наслалт, хөдөлмөрийн харилцааны хэв шинжийн өөрчлөлттэй холбоотойгоор тогтолцооны болон параметрийн шинэчлэлийг үе шаттай, аажмаар буюу даатгуулагч, ажил олгогч, тэтгэвэр авагч болон улсын төсөвт ачаалал багатайгаар хийж ирсэн.

Тухайлбал, Улсын Их Хурлаас Нийгмийн даатгалын багц хуулийн хүрээнд Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2023 онд баталж, 2024 оноос хэрэгжүүлж байна. Хуулийн шинэчилсэн найруулгаар нэрийн дансны орлогыг үе шаттай мөнгөжүүлж хагас хуримтлалын тогтолцоонд шилжих, тэтгэврийн хэмжээг жил бүр инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэх, тэтгэврийн зөрүүг үүсгэхгүй байх зорилгоор цалин хөлсөнд хэрэглэх итгэлцүүрийг жил бүр шинэчлэн тогтоох, нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагч нас барвал түүний олон жил хамт амьдарсан эхнэр, нөхрийн тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх, илүү ажилласан жил тутам тэтгэвэр бодох хувийг нэмэгдүүлэх зэрэг шинэчлэлийг үе шаттай хэрэгжүүлж байна.

Цаашид хүн ам дундаж наслалт, тэтгэвэр авах хугацаа уртсаж байгаатай холбогдуулан тэтгэврийн хэмжээ буурахаас сэргийлж, ахмад настны амьжиргаанд хүрэлцэхүйц зохистой хэмжээний тэтгэвэр олгох, тэтгэврийн даатгалын сангийн ачааллыг зохистой хэмжээнд хадгалах, ирээдүйд залуу үед ирэх санхүүгийн ачааллыг багасгах тогтолцоог үе шаттай бүрдүүлэх шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Монгол Улсын тэтгэврийн даатгалын сангаас 2024 онд 4.4 их наяд төгрөгийг 509.1 мянган тэтгэвэр авагч (үүнээс 81 хувь буюу 414.3 мянга нь өндөр насны тэтгэвэр авагч)-ийн тэтгэвэрт зарцуулсан.

Түүнчлэн, тэтгэврийн шинэчлэл хийхгүй бол улсын төсвөөс санхүүжүүлж буй тэтгэврийн сангийн алдагдал жил бүр нэмэгдэж, ДНБ-д эзлэх улсын төсвийн санхүүжилт 2025 онд 1.7 хувь байсан бол 2030 онд 3.2 хувь, 2050 онд 5 хувьд хүрэх хандлагатай байна.

Тиймээс Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, дараах нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар тусгалаа. Үүнд:

- Олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоонд шилжиж, даатгуулагчийн олон жил шимтгэл төлөхийг урамшуулах, тэтгэврийн доод хэмжээг аажмаар халах, ахмад настны амьжиргаанд хүрэлцэхүйц хэмжээний тэтгэвэр олгох зорилгоор суурь тэтгэврийг нэвтрүүлэх, суурь тэтгэврийн зардлыг улсын төсөв болон нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэх;

- Даатгуулагч хөдөлмөр эрхлэх эхэн үедээ орлогоо багаар мэдүүлж, шимтгэл төлөөд тэтгэвэр тогтоолгох дөхсөн сүүлийн жилүүдэд орлогоо зориуд өндрөөр мэдүүлэн шимтгэл төлөх сэдлийг төрүүлж байгаа тул тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлж, ажилласан дараалсан 5 жилийн цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос тогтоож байгааг 10 жилд хүргэх;

- Өндөр насны тэтгэврийн ердийн насыг 2018 оноос хойш жил бүр 3 сараар нэмэгдүүлж байгаатай уялдуулан эрт тэтгэвэр тогтоолгож буй нөхцөлийн насыг үе шаттай 3 сараар аажмаар нэмэгдүүлэх;

- Бусад салбарын хуулиар даатгуулагчийн тэтгэврийн насыг 5-10 жилийн наана тогтоож байгаа нь даатгуулагчийн эрх тэгш байдал, тэтгэврийн сангийн зарлагад сөргөөр нөлөөлж байгаа тул нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөгч даатгуулагчийн тэтгэврийн насыг зөвхөн нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжоор зохицуулах.

--oOo--